

*Максимів Юлія, студентка групи ПР-13
юридичного факультету ТНЕУ*

СОЦІАЛЬНА СПРАВЕДЛИВІСТЬ В КОНТЕКСТІ ПОБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ДЕРЖАВИ

Актуальність теми полягає у дослідженні соціальної справедливості як одного з головних аспектів побудови української демократичної держави.

Соціальна справедливість – обов'язковий мінімум, котрий необхідний для цілісної держави з демократичними засадами правління.

Соціальна справедливість – орієнтир, на який має бути направлений курс кожної демократичної держави, позаяк її встановлення є основним аспектом успішного існування людей в державному об'єднанні.

Мета дослідження: проаналізувати важливість встановлення соціальної справедливості як основи сучасного демократичного суспільства.

Завдання дослідження: дати визначення поняття «соціальна справедливість»; дослідити історію уявлень про соціальну справедливість; дослідити вплив соціальної справедливості на загальне становище держави.

Об'єкт дослідження: соціальна справедливість як соціальне явище.

Предмет дослідження: соціальна справедливість в контексті побудови української демократичної держави.

Проблема дослідження соціальної справедливості як основоположного принципу демократичної держави цікавила як філософів так соціологів правознавців, політологів та економістів – вітчизняних та зарубіжних. аспектом даного питання цікавились такі вчені як: Дж. Ролз, Р. Дворкін, М. Дж. Сендел, Р. Нозік та інші. Соціологічний аспект досліджували: В. Полтавець, О. Холостов, М. Назаров. та інші. З точки зору права цій проблемі присвятили свої праці такі вчені як: Л. Мамут та В. Якубенко та інші.

Справедливість у суспільстві – основа кожної високорозвиненої держави і прагнучи досягти повної демократизації суспільства неможливо не звернути увагу на такий важливий аспект суспільного життя, як справедливість та рівність у соціумі.

Соціальна справедливість є однією з найперших цінностей сучасного цивілізованого суспільства. Вона уособлює врівноваженість прав та обов'язків кожного громадянина, а також передбачає врахування інтересів суспільства, групи осіб або ж окремого індивіда.

Соціальна справедливість – це можливість для реалізації своїх здібностей і задоволення соціально-економічних потреб для кожного, групи осіб, трудових колективів, соціальних верства та груп в залежності від рівня розвитку технологічного способу виробництва (передусім від продуктивних сил) [1].

Ідея соціальної справедливості як основного принципу побудови демократичного суспільства по-різному сприймалася впродовж різних періодів в історії. Цієї теми торкалася ще філософія античного світу, починаючи з видатного мислителя Платона через знамениту формулу: «Кожному своє», що визначала рівність людей у певному стані суспільства і нерівність соціальних прошарків між собою [2].

Згідно із християнськими баченнями філософії Середньовіччя, рівність – релігійна норма, котра визначає ставлення людей до Бога, позаяк спираючись на християнську мораль мислителі періоду Середньовіччя вважали, що рівність людей перед Богом не має ніякого відношення до соціальної нерівності на землі.

Пізніше, проблема соціальної справедливості знайшла своє відображення в утопічних працях мислителів Відродження та Просвітництва. Тоді ця ідея набула світського характеру і з'явилися зачатки роздумів про природну рівність людей, незалежно від їхнього соціального статусу [5].

Пізніше відбулася справжня революція поглядів, після якої соціальна справедливість стала не лише усним, а й задекларованим важливим чинником успішної організації суспільства в державі. Ідея стала основою «Декларації прав людини і громадянина» у Франції і в петровських «Табелях про ранги» в Росії.

Головним стала рівність усіх громадян перед законом у плані рівності громадянських свобод і формально рівних можливостей досягти успіху («ідеал рівності шансів», висунутий буржуазними революціями в Європі).

Соціальна справедливість відіграє важливу роль у загальному становищі держави. Якщо соціум бачитиме різницю у правовому, державному, економічному, політичному регулюванні відносин представники різних станів населення, то буде переконаний, що дійсна влада не є об'єктивною, і як наслідок це спричинить суспільне невдоволення правлячими верхівками і призведе до напруженого становища у державі.

Об'єктивне оцінювання і розподіл соціальних гарантій між усім населенням допоможе збудувати демократичне, здорове суспільство без девіацій, що сприятиме покращанню умов існування кожного індивіда.

Ідея соціальної справедливості безпосередньо пов'язана з принципами людської гідності. Як зазначає В. Якубович соціальна справедливість є одним із основних принципів соціальної держави, поряд із принципами рівних можливостей, людської гідності, солідаризму, соціальних зобов'язань, субсидіарності та деякими іншими [3, 4].

Автор розглядає соціальну справедливість як відносини розподілу та надання не тільки різноманітних соціальних благ, пільг, а й різних соціальних тягарів, обов'язків, відповідальності, ризику та нестатків, які виникають у процесі спілкування соціальних об'єктів [3, 4].

Подібної думки дотримується і Н. А. Волгін, який одним із принципів соціальної держави також вважає принцип соціальної справедливості та солідарності суспільства, що здійснюється шляхом податкового перерозподілу прибутків від багатих до бідних, залучення працездатних до трудового процесу та забезпечення соціальної відповідальності за ще або вже непрацюючих громадян [5].

Такі визначення трактують соціальну справедливість переважно під кутом зору перерозподілу певних ресурсів, що не розкриває повністю її зміст.

Для соціальної держави проблема забезпечення соціальної справедливості не зводиться лише до справедливого перерозподілу наявної в суспільстві сукупності матеріальних та інших благ. Таке трактування соціальної справедливості є надто вузьким. При забезпеченні соціальної справедливості держава обов'язково стикається з проблемою оптимального поєднання соціальної захищеності та економічної свободи, яка складає суть соціальної справедливості.

Як зазначає П. П. Шляхтун, під соціальною справедливістю слід розуміти міру досягнення в суспільстві соціальної рівності та свободи [3, 6].

Абсолютизація однієї із цих сторін породжує низку проблем та суперечностей, що роблять соціальну державу, попри всі її позитиви неоднозначним явищем.

Соціальна справедливість повинна забезпечуватись на всіх рівнях та для всіх станів населення адже саме населення формує державу і є рушійною силою демократичних змін. Соціальна рівність як елемент соціальної справедливості – повинна стати першоосновою політики в кожній державі, що прагне діяти в інтересах населення.

Саме з цих причин соціальна політика кожної демократичної держави повинна бути спрямована на стимулювання різних видів економічної діяльності, створення об'єктивних, соціально-економічних передумов для забезпечення стабільного становища в країні, забезпечення відповідних до європейських стандартів життя.

Висновки: соціальна справедливість – це рівність у правах, забезпечення гідного рівня життя, що формує таке становище всередині країни, котре стимулює розвиток цієї держави у демократичному напрямку.

Забезпечивши соціальну справедливість і рівність держава сміливо може назвати себе демократичною, позаяк лише в країнах де існує антропоцентризм (орієнтація на людину, рівну права, свободи і обов'язки) стануть можливими зміни на краще. Лише держави де основою суспільства є рівність і демократія можуть розвиватись у швидких темпах та досягати нових вершин.

Література

1. Владимир О. М. Соціальна справедливість – основа розвитку національної економіки України URL.: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/27626/2/VII_AZST_2018v3_Vladymyr_O_M-Social_justice-the_140-141.pdf (дата звернення: 01.05.2019)
2. Платон. Государство. Москва : Генеральный директор, 2010. 288с.
3. Заїка Н. С. Проблема соціальної справедливості в контексті соціальної держави/УРЛ : РЕЕЗН.С. Заїка URL: http://papers.univ.kiev.ua/1/filosofija_politologija/articles/zaika-n-y-the-problem-of-the-social-justice-in-the-context-of-the-social-state_17255.pdf (дата звернення: 01.05.2019)
4. Якубенко В. Принципи соціальної держави : Право України. 2002. № 6.
5. С. 36.
6. Волгін Н. А., Гриценко Н. Н., Шарков Ф. И. Социальное государство : Учебник. М., 2003. С.89.
7. Шляхтун П. П. Політологія: (теорія та історія політичної науки): Підручник. Київ, 2002. С.216.
8. Політологічний енциклопедичний словник : Навч. посіб. для студентів вищ. навч. Закладів, за ред. Ю.С. Шемпученко, В.Д. Бабкіної. К., 1997. С. 337.
9. Гнасевиц Н. В., Рудакевич О. М. Соціальна справедливість в контексті реалізації прав і свобод людини впливу : Україна в умовах реформування правової системи : Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії а міжнародний досвід : [Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції], м. Тернопіль, Тернопільський національний економічний університет, 5-6 квітня 2019 р.]. Тернопіль : Економічна думка, 2018. С.143-146.